

Koszty ubezpieczenia majątku

aspekt podatkowy i ujęcie w księgach rachunkowych

Jedną z form zabezpieczenia przed ryzykiem szkód majątkowych w działalności gospodarczej jest asekuracja w firmie ubezpieczeniowej. Ogólne uregulowania dotyczące ubezpieczeń majątkowych zawierają przepisy art. 821–828 K.c. Przedmiotem ubezpieczenia majątkowego może być każdy interes majątkowy, który nie jest sprzeczny z prawem i daje się ocenić w pieniądzu. W ramach zawartej umowy ubezpieczenia ubezpieczający nabywa prawo do określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku. Ceną ubezpieczenia jest składka ubezpieczeniowa.

■ DOKUMENTACJA ZAWARTEGO UBEZPIECZENIA

Usługi ubezpieczeniowe są dokumentowane najczęściej polisami ubezpieczeniowymi, a nie fakturami VAT. Wynika to z faktu, iż usługi ubezpieczeniowe są zwolnione z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT. W efekcie bardzo często firmy ubezpieczeniowe nie są czynnymi podatnikami podatku VAT zobowiązanymi do wystawiania faktur VAT. Polisa ubezpieczeniowa jest również podstawą ewidencji księgowej w księgach podatkowych jednostki gospodarczej oraz dowodem poniesienia wydatku.

Warto jednak dodać, że powyższe nie ma zastosowania do ubezpieczenia przedmiotu leasingu. Zdaniem organów skarbowych ubezpieczenie majątkowe przedmiotu leasingu świadczone przez leasingodawcę jest nierozzerwalnie związane z leasingiem, stanowiąc tym samym usługę kompleksową opodatkowaną stawką podatku VAT właściwą dla przedmiotu leasingu (zobacz wyrok NSA z dnia 8 listopada 2010 r., sygn. akt I FPS 3/10; wyrok WSA w Warszawie z dnia 31 stycznia 2011 r., sygn. akt III SA/Wa 2878/10). Tym samym właściwym dokumentem usługi ubezpieczenia majątkowego wystawionym przez leasingodawcę powinna być faktura VAT.

■ IMPORT USŁUG UBEZPIECZENIOWYCH

W przypadku, gdy zakup polisy ubezpieczeniowej dokonany zostanie od zagranicznego ubezpieczyciela, możemy mieć do czynienia z importem usług. Będzie tak jeśli:

- 1) usługodawca nie posiada w Polsce siedziby działalności gospodarczej lub stałego miejsca prowadzenia tej działalności,
- 2) usługobiorca jest podatnikiem w rozumieniu art. 28a ustawy o VAT,
- 3) miejsce świadczenia (opodatkowania) usługi, ustalone zgodnie z art. 28b–28o ustawy o VAT, znajduje się w Polsce.

Miejscem świadczenia importu usługi ubezpieczeniowej jest kraj, w którym usługobiorca-podatnik ma siedzibę działalności gospodarczej lub stałe miejsce zamieszkania (zobacz art. 28b ustawy o VAT), a więc Polska. Nabywca usługi ubezpieczeniowej będący podatnikiem rozlicza import usług, stosując stawkę właściwą dla danej usługi w Polsce, czyli zwolnienia z podatku VAT. W tym celu powinien wystawić fakturę wewnętrzną. Obowiązek wystawienia tej faktury istnieje, pomimo iż usługa ubezpieczeniowa jest zwolniona z podatku VAT. Na fakturze wewnętrznej należy podać również podstawę prawną tego zwolnienia, czyli art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT.

W imporcie usług ubezpieczeniowych obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wykonania usługi, z tym że jeżeli w związku ze świadczeniem usługi ustalane są następujące po sobie terminy płatności lub rozliczeń, obowiązek podatkowy powstaje z upływem każdego okresu, do którego odnoszą się te rozliczenia lub płatności, aż do momentu zakończenia świadczenia tych usług. Jeżeli zaś usługi świadczone są przez okres dłuższy niż rok i w danym roku nie upłyną terminy rozliczeń lub płatności – obowiązek podatkowy powstaje z upływem każdego roku podatkowego, do momentu zakończenia świadczenia tych usług.

W przypadku usług ubezpieczeniowych w praktyce przyjmuje się, że dniem wykonania usługi jest ostatni dzień okresu ubezpieczenia lub inny dzień wynikający z umowy. Jeżeli jednak składka ubezpieczeniowa zostanie opłacona z góry, to moment rozliczenia podatku VAT od importu usługi ubezpieczeniowej wyznaczy data dokonania zapłaty (zobacz interpretację indywidualną Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 7 września 2010 r., Nr IPPP3/443-554/10-4/LK).

Import usługi ubezpieczeniowej zwolnionej z podatku VAT wykazany zostać powinien w deklaracji dla podatku od towarów i usług po stronie podatku należnego – w pozycji 37, a jeżeli ubezpieczycielem jest podatnik unijny – również w pozycji 39. Nie ma obowiązku wykazania wartości usługi po stronie podatku naliczonego, gdyż jest to usługa zwolniona z podatku VAT.

■ MOMENT PONIESIENIA KOSZTU

Składki ubezpieczenia majątku w prowadzonej działalności gospodarczej zaliczane są do kosztów podatko-

wych jednostki. Wyjątek stanowią wyłącznie składki na ubezpieczenie samochodu osobowego w wysokości przekraczającej ich część ustaloną w takiej proporcji, w jakiej pozostaje równowartość 20.000 euro, przeliczona na złote według kursu średniego euro ogłoszonego przez NBP z dnia zawarcia umowy ubezpieczenia w wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia (zobacz art. 23 ust. 1 pkt 47 ustawy o PIT oraz art. 16 ust. 1 pkt 49 ustawy o CIT).

Wydatki poniesione na składki ubezpieczenia majątkowego zaliczane są do pośrednich kosztów uzyskania przychodów, tj. niemających bezpośredniego odzwierciedlenia w osiągniętych przychodach, jakkolwiek ich ponoszenie warunkuje uzyskanie przychodów. Koszty pośrednie potrącalne są w dacie ich poniesienia (najczęściej pod datą wystawienia polisy). Jednakże, jeśli koszty dotyczą okresu przekraczającego rok podatkowy, a nie jest możliwe określenie, jaka ich część dotyczy danego roku podatkowego – wówczas stanowią koszty uzyskania przychodów proporcjonalnie do długości okresu, którego dotyczą (zobacz art. 22 ust. 5c ustawy o PIT oraz odpowiednio art. 15 ust. 4d ustawy o CIT). W przypadku ubezpieczenia możemy zawsze określić, jakiego okresu czasu one dotyczą.

W aspekcie UOR koszty ubezpieczenia zaliczane są do kosztów operacyjnych jednostki gospodarczej. W przypadku jednak, gdy opłacone wydatki dotyczą przyszłych okresów sprawozdawczych – powinny zostać zaliczone do czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów, zgodnie z zasadą memoriału (zobacz art. 6 ust. 1 UOR) oraz zasadą współmierności (zobacz art. 6 ust. 2 UOR).

W myśl zasady memoriału, w księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte,

przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty. Jednocześnie do aktywów i pasywów danego okresu sprawozdawczego zaliczane są koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które jeszcze nie zostały poniesione – zasada współmierności przychodów i kosztów. Praktycznym wyrazem tych zasad są rozliczenia międzyokresowe kosztów.

W świetle art. 39 ust. 1 UOR, jednostki dokonują czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów, jeżeli dotyczą one przyszłych okresów sprawozdawczych. Odpisy czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów mogą następować stosownie do upływu czasu lub wielkości świadczeń. Czas i sposób rozliczenia powinien być uzasadniony charakterem rozliczanych kosztów, z zachowaniem zasady ostrożności (zobacz art. 39 ust. 3 UOR), oraz zasadą istotności (zobacz art. 8 ust. 1 UOR). Jeśli zatem polisa ubezpieczenia dotyczy kilku lat obrotowych, należy ją rozliczać za pośrednictwem czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów i aktywować w odpowiednich okresach sprawozdawczych, np. miesięcznych. W przypadku kosztów ubezpieczenia długość całkowitego okresu odpisywania powinna odpowiadać okresowi, na jaki polisa ubezpieczeniowa została zawarta. Bez znaczenia pozostaje zaś, czy polisa została opłacona jednorazowo czy w ratach.

Sposób rozliczeń pieniężnych z zakładem ubezpieczeniowym nie wpływa na zasady ewidencji księgowej polisy ubezpieczenia majątkowego. Oznacza to, że umowę ubezpieczenia należy zaksięgować w dacie jej zawarcia, a nie w momencie poniesienia wydatku na opłacenie składki.

Należy jednak podkreślić znaczenie zasady istotności w aspekcie ewidencji ubezpieczeń na przełomie lat obrotowych. Zgodnie bowiem z treścią przepisu art. 4 ust. 4 UOR, jednostki gospodarcze mogą stosować uproszczenia, jeżeli nie wywierają one istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego. Oznacza to, że kierownik jednostki podejmuje decyzję, czy określone koszty istotnie wpływają na rzetelność prowadzonych ksiąg rachunkowych i należy je rozliczać w czasie. W praktyce jednostki określają w stosowanej polityce rachunkowości tzw. próg istotności (np. 1% sumy bilansowej), ułatwiając tym samym zakwalifikowanie kosztu do rozliczenia w czasie. Praktycznym tego wyrazem może być zaksięgowanie w dacie polisy tej części kosztów ubezpieczenia, która dotyczy bieżącego roku obrotowego, zaś tej dotyczącej przyszłego roku – poprzez rozliczenia międzyokresowe kosztów.

UOR dopuszcza stosowanie uproszczeń, jeśli kwota kosztów wymagających rozliczenia w czasie jest nieistotna. W efekcie, zaksięgowanie kosztu jednorazowo do bieżącego miesiąca nie będzie miało ujemnego wpływu na prezentację sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki. Przy czym składkę ubezpieczeniową dotyczącą dwóch lat obrotowych należy podzielić proporcjonalnie do tych lat.

Również w interpretacji Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z dnia 7 stycznia 2008 r., Nr ILPB3/423-148/07-2/MC, czytamy: „(...) Rozliczanie kosztów (...) w czasie jest uzasadnione wówczas, gdy stanowią one kwotę istotną dla podatnika. Nie ma uzasadnienia do rozliczania międzyokresowego wartości,

które w skali działalności firmy są nieznaczne tzn. nie wpływają na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki. W takim przypadku powinny być jednorazowo zaliczane w koszty. Przepisy nie przesądzają jednak o wysokości kwoty wydatku, decydującej o formie rozliczenia. W zależności zatem od skali prowadzonej działalności oraz wysokości ponoszonej opłaty podatnik musi zdecydować, czy jest to wartość istotna, która powinna być rozliczona w czasie, to znaczy w poszczególnych miesiącach, czy też jest to dla niego kwota nieistotna, którą można jednorazowo zaliczyć do kosztów podatkowych w dacie poniesienia. (...)

Należy jednak podkreślić, że uproszczenie polegające na jednorazowym odpisaniu ubezpieczenia w koszty może mieć zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do wydatków pojedynczych o niewielkiej wartości. Jeżeli jednak oprócz ubezpieczenia majątku jednostka poniosła inne koszty podlegające rozliczeniu w czasie, to łącznie wszystkie te wydatki odpisane bezpośrednio w koszty okresu, w którym zostały poniesione, mogą zniekształcić wynik finansowy jednostki. Dlatego warto przeanalizować każdy wydatek podlegający rozliczeniu w czasie pod kątem jego istotności.

Dla celów podatkowych koszt wykupienia polisy ubezpieczenia majątkowego należy ujmować w kosztach uzyskania przychodów w tych samych okresach, co dla celów bilansowych. Wyjątek stanowią jedynie podatnicy rozliczający się na podstawie księgi przychodów i rozchodów metodą uproszczoną (zobacz art. 22 ust. 6b ustawy o PIT). W takim przypadku koszt ubezpieczenia ewidencjonowany jest w całości w dacie polisy, bez względu na okres, na jaki zawarto umowę.

EWIDENCJA BILANSOWA

Umowy ubezpieczenia majątkowego zawierane są najczęściej na okres 1 roku. W związku z tym koszty opłaconych składek podlegają rozliczeniu w księgach rachunkowych za pośrednictwem konta 640 „Czynne i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów operacyjnych” (w analityce 644 „Opłacone z góry czynsze, ubezpieczenia, prenumeraty itp.”), zgodnie z zasadą współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów (zobacz art. 6 UOR).

Wydatki poniesione na ubezpieczenia majątkowego zaliczane są generalnie do kosztów operacyjnych

jednostki gospodarczej. Natomiast rozrachunki z ubezpieczycielem ujmuje się w księgach rachunkowych na koncie „Pozostałe rozrachunki”. Warto dodać, że zgodnie z przepisami UOR, wydatki związane z ubezpieczeniem środka trwałego w budowie należy, do momentu przyjęcia go do użytkowania, gromadzić się na specjalnie do tego przeznaczonym koncie 080 „Środki trwałe w budowie”.

Sposób ewidencji księgowej składek ubezpieczenia majątkowego uzależniony jest od przyjętego przez jednostkę rachunku kosztów, co zostało przedstawione na podstawie poniższych przykładów.

SCHEMAT 1 EWIDENCJA KSIĘGOWA SKŁADKI UBEZPIECZENIA MAJĄTKOWEGO – ZESPÓŁ 4 I 5

131 Bieżący rachunek bankowy	5.100 (2)	243-02 Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń majątkowych	2) 5.100	5.100 (1)	483 Ubezpieczenia majątkowe	1) 5.100
490 Rozliczenie kosztów	5.100 (1)	550 Koszty ogólnego zarządu	3) 425		644 Opłacone z góry czynsze, ubezpieczenia, prenumeraty	1) 5.100
						425 (3)

Objaśnienia:

Lp.	Treść operacji gospodarczych	Kwota w zł	Dekretacja	
			konto Wn	konto Ma
1.	PK – składka ubezpieczeniowa wynikająca z polisy ubezpieczeniowej	5.100	483	243-02
	zapis równoległy	5.100	644	490
2.	WB – zapłata składki	5.100	243-02	131
3.	PK – odpis 1/12 części kosztów przypadającej na bieżący okres sprawozdawczy	425	550	644

SCHEMAT 2 EWIDENCJA KSIĘGOWA SKŁADKI UBEZPIECZENIA MAJĄTKOWEGO – ZESPÓŁ 4

131 Bieżący rachunek bankowy	5.100 (2)	243-02 Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń majątkowych	2) 5.100	5.100 (1)	483 Ubezpieczenia majątkowe	3) 425*	644 Opłacone z góry czynsze, ubezpieczenia, prenumeraty	1) 5.100	425 (3)
-------------------------------------	-----------	--	----------	-----------	------------------------------------	---------	--	----------	---------

Objaśnienia:

Lp.	Treść operacji gospodarczych	Kwota w zł	Dekretacja	
			konto Wn	konto Ma
1.	PK – składka ubezpieczeniowa zgodna z polisą ubezpieczeniową	5.100	644	243-02
2.	WB – zapłata składki	5.100	243-02	131
3.	PK – odpis 1/12 części kosztów przypadającej na bieżący okres sprawozdawczy	425*	483	644

* Analogiczny sposób ewidencji księgowej wystąpi w przypadku, gdy jednostka prowadzi ewidencję kosztów wyłącznie w zespole 5. Zamiast jednak konta 483 „Ubezpieczenia majątkowe” użyje konta 550 „Koszty zarządu”.

Jednostki budżetowe

PRZYKŁAD 1:

Spółka „A” zawarła umowę ubezpieczenia majątkowego. Okres ubezpieczenia pokrywa się z rokiem obrotowym jednostki i obejmuje 12 kolejnych miesięcy. Kwota składki ustalona została na poziomie 5.100 zł, płatnej jednorazowo w dacie polisy. Jednostka ewidencjonuje koszty na kontach zespołu 4 i 5. Ewidencję księgową powyższych zdarzeń prezentuje schemat 1 zamieszczony na stronie 18.

PRZYKŁAD 2:

Na podstawie danych z przykładu 1 jednostka ewidencjonuje koszty wyłącznie w zespole 4. Ewidencję księgową przedstawiono na schemacie 2 zamieszczonym na stronie 18.

PRZYKŁAD 3:

Spółka „B” zawarła umowę ubezpieczenia majątkowego budowanego biurowca na okres 2 lat, tj. od stycznia 2012 roku do grudnia 2013 roku. Kwota składki ustalona została na poziomie 6.000 zł, płatnej jednorazowo w dacie polisy. Jednostka ewidencjonuje koszty na kontach zespołu 4. Ewidencję księgową zaprezentowano na schemacie 3 zamieszczonym obok.

SCHEMAT 3 EWIDENCJA KSIĘGOWA SKŁADKI UBEZPIECZENIA MAJĄTKOWEGO DOTYCZĄCEGO ŚRODKA TRWAŁEGO W BUDOWIE

080 Środki trwałe w budowie		131 Bieżący rachunek bankowy		243-02 Rozrachunki z tytułu ubezpieczeń majątkowych	
2)	3.000		6.000 (4)	4)	6.000
					6.000 (1)
302 Rozliczenie zakupu robót i usług			644 Oplacone z góry czynsze, ubezpieczenia, prenumeraty		
1)	6.000	3.000 (2)	3)	3.000	
		3.000 (3)			

Objaśnienia:

Lp.	Treść operacji gospodarczych	Kwota w zł	Dekretacja	
			konto Wn	konto Ma
1.	PK – składka ubezpieczeniowa zgodna z polisą ubezpieczeniową	6.000	302	243-02
2.	PK – przeksięgowanie ubezpieczenia dotyczącego roku 2012	3.000	080	302
3.	PK – przeksięgowanie ubezpieczenia dotyczącego roku 2013	3.000	644	302
4.	WB – zapłata składki	6.000	243-02	131

J. Szyszkowska

PODSTAWA PRAWNA:

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn.zm.), zwana w skrócie K.c.
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054), zwana w skrócie ustawą o VAT.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 z późn.zm.), zwana w skrócie ustawą o PIT.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 z późn.zm.), zwana w skrócie ustawą o CIT.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z późn.zm.), zwana w skrócie UOR.

Należności za media

wykazywane w sprawozdawczości budżetowej

Zespół szkół funkcjonujący jako jednostka budżetowa od stycznia tego roku wystawia noty obciążeniowe firmie, która korzysta z liczników za media (energia, woda). W której kolumnie w sprawozdawczości budżetowej (Rb-27S, Rb-28S, Rb-N, Rb-Z) należy wykazać te należności?

Zespół szkół działający w formie samorządowej jednostki budżetowej sporządza sprawozdania budżetowe

na podstawie przepisów rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej. Zgodnie z § 5 tego rozporządzenia, dane w sprawozdaniach wykazuje się:

- 1) w zakresie planu – w kwotach wynikających z planu finansowego jednostki, po uwzględnieniu zmian dokonanych w trybie ustawy o finansach publicznych,
- 2) w zakresie wykonania – narastająco od początku roku do końca okresu sprawozdawczego lub, w przypadkach określonych w spra-

wozdaniach, według stanu na określony dzień.

Kierownicy jednostek są obowiązani sporządzać sprawozdania rzetelnie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym a kwoty wykazane w sprawozdaniach powinny być zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Sprawozdaniem budżetowym są sprawozdania: Rb-27S o dochodach budżetowych i Rb-28S o wydatkach budżetowych.